

مقدمه

مورینگا اولیفرآ یا درخت گز روغن، درختی است با خواص فراوان، به طوری که از تمامی قسمت‌های گیاه برای مصارف گوناگون میتوان استفاده کرد. برگ‌های این درخت سرشار از ویتامین‌ها، مواد معدنی و پروتئین‌ها است. دانه‌های درخت مورینگا اولیفرآ سرشار از کلسیم و آهن است و فسفر آن پایین است و در فیلیپین برای کم‌خونی تجویز می‌شود. روغن استخراج شده از دانه‌های این درخت دارای ۷۳ درصد اولئیک اسید است و برای پخت و پز و روغن کاری استفاده می‌شود.

مشخصات گیاه‌شناسی مورینگا اولیفرآ

مورینگا اولیفرآ با نام علمی (*Moringa oleifera*) از خانواده (Moringaceae)، درختی نسبتاً کوتاه سریع‌الرشد و همیشه سبز یا خزان‌کننده است که تا ارتفاع ۱۰ تا ۱۲ متر رشد می‌کند. این گیاه برگ‌هایی شانه‌ای مضاعف با تقسیمات بیشتر دارد که مرکب است از برگچه‌های کوچک و متقابل و گل‌هایی معطر به رنگ زرد مایل به سفید دوجنسی به صورت خوشه‌هایی محوری آویزان به طول ۱۰ تا ۲۵ سانتیمتر و گل‌هایش اجزای پنج قسمتی دارند. میوه آن‌ها به صورت کپسول دراز است که معمولاً ۲۰ تا ۵۰ سانتیمتر طول دارند و حالت سه وجهی دارد و نیام محتوی دانه‌هایی به اندازه مغز پسته که تا ۱۵ بذر و گاهی بیشتر در هر غلاف است. از گلدهی تا رسیدن میوه کامل حدود سه ماه طول می‌کشد. غلاف طی مرحله رشد سبز تیره و پس از رسیدن قهوه‌ای است. غلاف میوه پس از رسیدن در امتداد طولی از سه زاویه می‌شکافد و میوه سه وجهی قهوه‌ای تیره آن را رهاسازی می‌کند. پوست درخت سفید مایل به خاکستری است. موقعی که پوست درخت آسیب می‌بیند، شیر سفید رنگی از آن خارج می‌شود که به رنگ قهوه‌ای مایل به قرمز یا قهوه‌ای مایل به سیاه تغییر رنگ پیدا می‌کند. درختانی که از بذر تولید می‌شوند یک ریشه راست عمیق و چاق با سیستم گسترده‌ای از ریشه‌های جانبی غده‌ای متورم ایجاد می‌کنند، در حالی که در درختان حاصل از قلمه ریشه‌های راست غده‌ای ایجاد نمی‌شود.

مورینگا اولیفر

PTMP/SK/R&D/A/ Moringa 01 /08052021

جدول ۱- مشخصات گیاه‌شناسی مورینگا اولیفر

مورینگا، درخت گز روغن، درخت معجزه	نام فارسی
Moringa	نام انگلیسی
Moringa oleifera	نام علمی
Moringaceae	خانواده

شکل ۱- آشنایی با درخت، برگ، گل و میوه مورینگا اولیفر

کاشت و نگهداری

این درخت که نسبتاً به خشکی مقاوم است، هم در نواحی خشک و نیمه خشک و هم در نواحی مرطوب رشد می‌کند. بهترین دما برای رشد این درخت ۲۵ تا ۳۵ درجه سانتیگراد است، لیکن تا دمای ۴۸ درجه سانتیگراد

مورینگا اولیفرآ

PTMP/SK/R&D/A/ Moringa 01 /08052021

نیز مقاومت نشان می‌دهد. این درخت در محدوده pH ۹ الی ۵ نیز مقاومت دارد. بدین معنا که قادر است در خاک‌های اسیدی و خنثی نیز رشد کند. مورینگا اولیفرآ قادر است در خاک‌های رسی خشک رشد کند، اگر چه بافت سنی زهکشی شده شرایط مطلوب‌تری برای رشدش است. علاوه بر این میتواند در گل ولای نیز رشد کند؛ اما قادر نیست جریان سیل طولانی مدت یا زهکشی ضعیف را تحمل کند.

درختان مورینگا اولیفرآ از لحاظ سرعت رشد، مقام دوم را پس از بامبو در جهان به خود اختصاص می‌دهند. در شرایط مطلوب در ۳ تا ۴ سال اول، ۱ تا ۲ متر در سال رشد می‌کند.

مورینگا درختی سریع‌الرشد است، به طوری که طول آن در سال اول می‌تواند به ۳ متر نیز برسد. کاشت آن بسیار آسان است و به وسیله بذر یا قلمه در زمین در منطقه آفتابی انجام می‌شود. به آسانی با قلمه‌زدن تکثیر می‌شود و به آبیاری زیاد، آفتکش‌های خاص یا کود نیاز ندارد و نسبت به خاک سنگین بیش از حد اسیدی، قلیایی، شور و یا سخت تحمل‌پذیر است. تجزیه برگ مورینگا روی زمین در نهایت، خاک نابارور را غنی می‌سازد.

مورینگا تنها به ۲۵۰ تا ۳۰۰ میلی‌متر بارندگی سالانه نیاز دارد.

تعاونی پترو تمدن مهام پارس

PTMP/SK/R&D/A/ Moringa 01 /08052021

مورینگا اولیفرآ

PTMP/SK/R&D/A/ Moringa 01 /08052021

تعاونی پترو تمدن مهمام پارس

شکل ۲- مزرعه مورینگا اولیفرآ

موارد مصرف مورینگا اولیفرآ

برگ‌های این درخت سرشار از ویتامین‌ها، مواد معدنی و پروتئین‌ها است. دانه‌های درخت مورینگا اولیفرآ سرشار از کلسیم و آهن است و فسفر آن پایین است و در فیلپین برای کم‌خونی تجویز می‌شود. روغن استخراج شده از دانه‌های این درخت دارای ۷۳ درصد اولئیک اسید است و برای پخت و پز و روغن کاری استفاده می‌شود. برگ‌های تازه، گل‌ها و میوه جوان آن همانند سبزی مصرف غذایی دارند. از بذر آن به عنوان آجیل استفاده می‌شود. در بعضی از بخش‌های هند و آفریقا، غلاف‌ها، برگ‌ها و گل‌های این درخت به عنوان یک منبع غذایی به کار می‌رود. چاشنی و ادویه‌ای که از ریشه درخت تهیه می‌شود، به هضم غذا کمک بسیاری می‌کند. از برگ‌ها در زیباسازی پوست استفاده می‌شود. پوست تنه گیاه ضدجرب است و در درمان خارش مورد استفاده قرار می‌گیرد.

مورینگا اولیفرآ

PTMP/SK/R&D/A/ Moringa 01 /08052021

تعاونی پترو تمدن مهام پارس

شکل ۳- برداشت برگ، و دانه مورینگا اولیفرآ

منبع

آچاک، محمدیوسف؛ درودی، هادی. (۱۳۹۹). مورینگا اولیفرآ (اعجاز طبیعت). تهران: نشر آموزش کشاورزی

